

El Avenç.

Núm sol-4 ctos | Periòdic catalanista | Cuervulla d'baixos

L'Almugàvar.

Mi ha qui fa derivar la paraula almugàvar de la veu hebraica *muhavarit*, company, però la major part convenen en que 's deriva de la aràbiga *maghabr* que vol dir fogós, acompanyantla del article *al*, y ve à significar *al maghabr*, lo fogós.

Per esser almugàvar no 's necessitava altra cosa que valor. Erant catalans, aragoneses, o sarratins, y 'l mateix se batián ab moros que ab cristians; sa paga consistia tant sols ab lo botí y riquetas que prenián dels venuts.

Lo traje estava en armonia ab sas salvatges costums. Un ret de fil-ferro 'ls cubria 'l cap, y vestian per unich ropatge una especie de camiset lligat à la cintura per una ampla corretja, la qual aguantava un coltell ó un punyal; uns botins y esclots de cuyro resguardavan sos peus y camas; un dart llençador à la mà, y lligada

ab una cadena al cos, y ab una llensadora que en combat tiravan y recullian continuament; y per fi, anavan provehits d'algunes flechas, un sarrió per la vianda y botí que queya à sas mans y d'un esquer pera calar foc abont convingues.

Cada companyia d'almugàvars era manada per un adalít, paraula derivada de la veu aràbiga *dalil*.

Estos homes torrats del sol, d'aspecte salvatge, de cabell embrollat que 'ls hi queya demunt las espatllas; son los que al crit de, *desperta ferro!*, ajudaren als sicilians contra 'ls francesos, y 'ls que castigaren la falsetat de Andronich Paleòloch, sentse amos de son imperi y posantlo durant vintanta anys baix lo domini de la corona d'Aragó ó sia dels reis catòlics.

¡Aden!

Aden ninda del cor volguda aden mon angel, estel d'amor que l'esperansa ja tinch perduda

de que m'aimavas ab tot lo cor!

Bessota l'ombra de frontós roure
ahir cantavas ab ayriós tò,
lo vent sas fullas ne feya moure'
al compas sempre de ta cansó.

Lo riu apenas ne murmurava,
ni refilava lo rossinyol;
jotas canterias foll escoltava,
amorós bàlsam, unich consol.

Auy hi escoltas mon plany
sens pena,
frega contemplas mon grandolor,
m'anima trista desencadena
ja qu'es esclava de ton amor.

Hiure allavoras de ta hermosura
per més qu'en ella mon cor s'hi fon,
aniré en busca plé d'amargura
d'un altra terra... d'un altre mon!

Adeu nineta del cor volguda!
adeu mon angel, estel d'amor
que l'esperansa ja tinch perduda
de que m'aimavas de tot lo cor.

H. Massó y Torrents.

¡Tòrria!

Potser no hi ha altra ermita
en tot Catalunya que tinga
un camí tant pintoresch com
la de Tòrria.

Per de prompte tota la exten-

ció que la rodeja es capassa d'
inspirar las millors concep-
cions d'un artista.

Per un canté la Vall de
Ribas presenta à la vista
sos espectats turons y sos fron-
dosos boscos, no cal descriu-
rer la hermosura del pais-
atge de la Lerdanya, ni la
manera com impresionan
al cor los atrevits pics del
Pirineu.

De Ribas à Caraus lo ca-
mí no es més que pujada, y
despres d'haberse un esta-
riat contemplant las bellas
obras de la Naturalesa,
al arribar al derrer de dits
pobles, s'admira com en a-
quellas alturas, sos habitants
han fet brotar de la escarpa
da roca lo fruit de sa suhor.

Je Caraus en arriunt pu-
ja de punt lo pintoresch de
la extensió que domina la
vista. Quan s'es prop del
lloch denominat lo salt del
Castre, per haberse tirat un
castre daltabaix, se veuen
las grans cascadas que van
à formar lo riu Freser.

Al cap d'una hora de ca-
minar apropinadament,
s'arriba al santuari.

Al llavors tot cambia d'
aspecte; ja no's sent lo mur-
mull de l'aigua, ni's gosa
de la vista d'un hermós

paisatge. Un se trova dins d'un gran però estèril plaà limitat per elevadas montanyes, y à cosa de 2000 metres d'altaria sobre 'l nivell del mar.

La Mare de 'Deu de Nùria fou amagada, segons se diu, per Sant Gil apartantla de la invasió sarrakina, y trovada, com de costum, per un bou, junt at una campana y una olla plena de fabas. És de observar com en plé sigle XIX, hi ha gent que hi va de molt lluny, y permaneix ab la festa ficada dins de l'olla per espay d'una hora, creyent curarse 'l mal de cap, y dona tantas batalladas com fills desitja tenir; apartant los recursos de la medicina, que prou ha fet més curas que miracles ó sia casualitats la Verge de Nùria.

Nosaltres, que som amichs de desvanecer las preocupacions populars, que augmenta à proporció de la ignorancia, direm lo que 'ns sembla de las de Nùria.

Respecte de la campana la posem al costat de tantas altres ridiculesas à que porta 'l fanatisme. En quan à l'olla, si es questió de ficarhi 'l cap per un moment, la colloquem à la categoria de la campana; però al resar tres parts de rosari en aquella

posició, se fa molt palpable qu'obra en sentit contraproduhent puig en lloch de curar lo mal de cap pot empijorarlo; perqu'è del poch arge qu' allí entra, s'absorveix l'oxigen quedant una atmosfera molt pujada en hidrógen y per consequent irrespirable.

La Mare de 'Deu de Nùria no es cap obra d'art ni molt menos, però en lo camari hi ha algun quadro bastant apreciable.

Novas.

En nostra excursió als Pirineus passarem per la històrica vila de Ripoll, e'ò cal dir si dirigirem ab dalé los nostres passos envers lo Monastir, ca'sa pairal dels que sentim ver amor à la terra catalana, y quan goig sentirem al veurer las obras de reconstrucció. La part del claustre que s'onderrocà en 1847, la vegerem reedificada, utilisant algunas bases y capitells antics. Llastima es que 'ls fustes s'igor d'un color gris que no es cau ab los altres del claustre.

Ab tot y això, b'è podem felicitar nos de que de saparesca l'estat ruinos d'aquell santuari, los que no menysprehem las glorias de nostras passadas gestas.

L'Almugávar.

Deix de Victor Beltri.